

MAT TIL BARN OG ELDRE I KOMMUNALE TJENESTER

- Dette vil partiene i de ti største kommunene

15.08.2019

Innhold

Innhold.....	3
Kommunene har ansvar for sine tjenester	4
Gjennomgang av partiprogram.....	5
Et av fire partiprogram nevner ikke mat i sammenheng med barnehage, SFO eller eldre	6
Hvem fikk flest poeng	7
Lite oppmerksomhet på mat i barnehager.....	8
... men enda mindre opptatt av mat i SFO	9
Mat til eldre nevnes i halvparten av partiprogrammene.....	9
Fortsatt svak til ikke-eksisterende mat- og måltidspolitik	10
Referanser	12

Kommunene har ansvar for sine tjenester

Velgerne i et kommunevalg er ikke bare innbyggere, men også brukere av kommunale tjenester. Med forbrukerrollen som utgangspunkt er det naturlig å stille krav også til kommunale tjenester, og særlig der brukerne har en egenbetaling. Her må forbrukerne kunne stille de samme kravene til det kommunale tjenestetilbudet, som de ville ha stilt til en privat aktør.

Brukere av barnehager, SFO, hjemkjøring av mat og sykehjem betaler i ulik grad for mattilbudet som gis, enten betalingen skjer i form av pensjon, egenandel eller kostpenger. Selv om det er store forskjeller på hva som betales, betaler de like fullt for en tjeneste.

Sett fra et forbrukerperspektiv, er det viktig at innbyggerne får tilstrekkelig informasjon om mat- og måltidstilbudet i kommunale tjenester. Våre undersøkelser viser at dette er en sak av betydning for hvilket parti velgerne vil stemme på. For at de da skal kunne ta informerte valg, er det nødvendig at politikken beskrives i partiprogrammet. Det er partienes styringsdokument med informasjon om hva partiet står for, og hvilken politikk det som vil utøves dersom partiet velges frem. Det er på det grunnlaget velgerne må gi sin stemme. En undersøkelse gjort av Norstat for Forbrukerrådet viste at 7 av 10 av respondentene oppga at det var viktig at partiet de skal stemme på ved kommunevalget høsten 2019 vil sørge for bra matservering til barn og eldre (Forbrukerrådet, 2019).

Til tross for de viktige effektene god ernæring og gode levevaner har for enkeltindividet men også samfunnet har de fleste kommuner i dag ingen mat- og måltidspolitik.

Forebygging av ikke-smittsomme sykdommer er med på å fremme en folkehelse som støtter god helse i alle aldre. De levevaner som læres i tidlig alder er med på å forme vaner og påvirke helsen også senere i livet. Barnehager og SFOer er arenaer hvor barn utvikler gode levevaner. Dårlig ernæringsstatus blant eldre gir for å nevne noe økt medisinerbruk, redusert livskvalitet med nedsatt kognitiv funksjon, svekket immunforsvar og dårlig sårtilheling.

I denne gjennomgangen har vi forholdt oss til partiprogramtekst om tre institusjoner; sykehjem/hjemmetjeneste, SFO og barnehage.

Det er i dag 281 000 barn i barnehager (Statistisk sentralbyrå, 2019), 158 000 barn på SFO (Statistisk sentralbyrå, 2019) og 42 000 eldre på sykehjem (Statistisk sentralbyrå, 2019). Alle disse har en eller annen form for matservering.

«Kommunene har ansvar for å sørge for gode og forsvarlige helse- og sosialtjenester til alle som trenger det, uavhengig av alder eller diagnose.»
(Helse- og omsorgsdepartementet, 2019)

Herunder mener vi at god ernæring, mat, måltider og matomsorg, er vesentlig.

Forbrukerrådets undersøkelser har flere ganger vist at brukere og pårørende har liten mulighet til å påvirke tilbudet som gis, og det hjelper lite å klage.

Samtidig viser undersøkelsene manglende og ikke-eksisterende mat og måltidspolitik i kommunene.

Kommunene må gjennomføre brukerundersøkelser, og resultatene må lede til endring. Resultatene fra brukerundersøkelsene må være tilgjengelige for alle og forbrukeren skal kunne ta informerte valg. Brukermedvirkning har vist seg å være en suksessfaktor for god matomsorg (Forbrukerrådet, 2015).

Den største suksessfaktoren her er politisk forankring i kommuneledelsen.

I Sverige og Danmark har mange kommuner vedtatt en mat- og måltidspolitik, som legger føringer for all mat som serveres i egen regi, enten det nå er i barnehager, SFO eller på sykehjem.

Forbrukerrådet har sommeren 2019 lest gjennom partiprogrammene til de ti største kommunene i Norge for å se hvilken mat- og måltidspolitik lokallagene har.

Gjennomgang av partiprogram

Januar 2019 sendte Forbrukerrådet ut brev (vedlegg I) til partiene med innspill om å ha en mat- og måltidspolitik i sine partiprogram. Her ble det gitt konkrete forslag til hva som kunne ha styrket mat- og måltidstilbudet i barnehage, SFO og til eldre.

De ti mest folkerike kommunene i Norge er: Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Bærum, Kristiansand, Fredrikstad, Sandnes, Tromsø og Drammen (Statistisk sentralbyrå, 2018). Her bor 34 % av Norges befolkning, og det er lokallagenes partiprogram i disse kommunene som er inkludert i denne gjennomgangen.

Vi har sett på partiprogrammene som er lagt fram av lokallagene til partiene som er representert på Stortinget: Høyre (H), Fremskrittspartiet (FrP), Venstre (V), Arbeiderpartiet (Ap), Rødt (R), Miljøpartiet de Grønne (MDG), Sosialistisk Venstreparti (SV), Kristelig folkeparti (KrF) og Senterpartiet (Sp). Ved gjennomlesningen lå søkelyset på mat og måltidspolitik for sykehjem/hjemmetjeneste, SFO og barnehage.

Vi søkte etter partiprogrammene på nett. Partiprogrammene som ikke var tilgjengelige, ble etterspurt per e-post og telefon. De som ikke var tilgjengelige på nett, eller ikke ble sendt over på forespørsel innen 1. august, ble ikke tatt med i gjennomgangen. Disse partiprogrammene mangler derfor i denne undersøkelsen:

- Trondheim V
- Fredrikstad V
- Tromsø MDG

- Bergen FrP
- Stavanger FrP
- Sandnes FrP
- Fredrikstad Rødt

Av 90 partiprogram fikk vi tak i 83.

Undersøkelsen er avgrenset til tjenester hvor det serveres mat i dag; i barnehage, SFO, sykehjem og hjemmetjeneste (de to siste sees på under ett). Vi har ikke tatt stilling til pris på maten, eller hvor denne tilberedes. Å nevne «Leve hele livet» eller liknende ansees ikke som at man har en mat- og måltidspolitik.

Vurderingene ble gjort av faggruppen for helse og offentlige tjenester i den politiske avdelingen i Forbrukerrådet.

Poeng ble satt på denne måten:

- Nevner ernæring/mat/måltid/kosthold ved barnehage/SFO/sykehjem/hjemmetjeneste: 1 poeng
- Hvilke grupper (barnehage/SFO/sykehjem) nevnes?
 - Har med sykehjem/hjemmetjeneste: 2 poeng. Dette punktet vektlegges mer enn punktet under, da eldre på sykehjem er avhengig av andre når det gjelder tilgang til mat.
 - Har med SFO eller barnehage, eller begge: 1 poeng
- Kommer med forslag til konkrete tiltak til endring av mat som serveres?: Maks. 2 poeng
- Kompetanse nevnes i tilknytning til mat/ernæring/kosthold/måltider: 1 poeng
- Innflytelse/valgfrihet nevnes i tilknytning til mat/ernæring/kosthold/måltider: 1 poeng

Poengsummen på maksimum 8 poeng ble deretter brukt til å gi en vurdering på denne måten:

0-2 poeng -> ☹️

3-5 poeng -> 😐

6-8 -> 😊

Et av fire partiprogram nevner ikke mat i sammenheng med barnehage, SFO eller eldre

Ett av fire partiprogram nevner ikke mat, måltider, ernæring eller kosthold i sammenheng med barnehage, SFO eller eldre. Spesielt utmerker Sandnes seg som en kommune hvor lokallagene ikke har temaet i fokus, bortsett fra MDG. I

Oslo er dette noe alle partiprogrammene nevner, også i Bergen og Trondheim nevnes dette av de fleste lokallagene.

Rødt er det partiet som ikke får et eneste smilefjes. Arbeiderpartiet og MDG får flest smilefjes, men her er det også store forskjeller fra kommune til kommune.

Oslo og Tromsø fikk flest smilefjes. I Oslo var det ingen som fikk surt fjes. Ingen av partiprogrammene til FrP fikk surt fjes, men her manglet det også partiprogram fra tre kommuner.

God ernæring er viktig hele livet og mange vaner dannes i tidlig alder. Det er kommuner som klarer å se viktigheten av god mat både blant barn og eldre, men det er mange som bare har oppmerksomhet på mat til eldre. FrP og Høyre skriver stort sett bare om mat til eldre.

Hvem fikk flest poeng

Med åtte poeng var det Kristiansand Ap som fikk flest poeng. De skriver blant annet:

«Barn i barnehager, på skolen og i SFO skal få servert variert og sunn mat. Det skal også eldre som får levert mat hjemme eller på institusjoner. Valgfrihet og alternative matretter skal være et tilbud så langt det lar seg gjøre. Vi vil ha faglig håndtert mat på sykehjemmene, i barnehagen og i SFO. Ansatte skal få veiledning i tilberedning og servering, i tillegg til ernæringskunnskap.»

Bergen SV, Trondheim MDG, Bærum MDG, Oslo KrF, Oslo H og Bærum FrP fikk sju poeng.

Rangering basert på parti (gjennomsnitt av poengene):

1. MDG (5 poeng av 8)
2. Ap, H og FrP (4 poeng av 8)
3. SV, KrF, V og Sp (3 poeng av 8)
4. Rødt (1 poeng)

Da ingen av partiene samlet sett for de ti mest folkerike kommunene nådde opp til et snitt over 5 poeng, av mulige 8, viser dette at de har potensiale til ytterligere å løfte sin mat- og måltidspolitik. Det samme gjelder når man ser på gjennomsnittspoengene basert på kommune (se under).

Rangering basert på kommune (gjennomsnitt av poengene)

1. Oslo og Bergen (5 poeng av 8)
2. Trondheim, Stavanger og Tromsø (4 poeng av 8)
3. Bærum, Kristiansand og Fredrikstad (3 poeng av 8)
4. Drammen (2 poeng av 8)
5. Sandnes (1 poeng av 8)

Lite oppmerksomhet på mat i barnehager...

Det er store forskjeller på hva som serveres av mat i barnehager. Ikke bare er det ulikheter mellom kommunale og private barnehager, men også fra barnehage til barnehage internt i kommunene. Enkelte private barnehager bruker matserveringen som et konkurransefortrinn.

Med tanke på at halvparten av barnehagene er offentlige, er det viktig at kommunene som barnehageeiere har en mat- og måltidspolitik på dette området.

Kommune	Rødt	SV	Ap	MDG	KrF	V	H	FrP	Sp
Oslo	☹️	😊	☹️	☹️	😊	☹️	😊	☹️	☹️
Bergen	☹️	😊	😊	☹️	☹️	☹️	☹️	—	☹️
Trondheim	☹️	☹️	😊	😊	☹️	—	☹️	☹️	☹️
Stavanger	☹️	☹️	😊	☹️	☹️	😊	☹️	—	☹️
Bærum	☹️	☹️	☹️	😊	☹️	☹️	☹️	😊	☹️
Kristiansand	☹️	☹️	😊	☹️	☹️	☹️	☹️	☹️	☹️
Fredrikstad	—	☹️	☹️	☹️	☹️	—	☹️	☹️	☹️
Sandnes	☹️	☹️	☹️	☹️	☹️	☹️	☹️	—	☹️
Tromsø	☹️	☹️	😊	—	☹️	☹️	😊	☹️	😊
Drammen	☹️	☹️	☹️	😊	☹️	☹️	☹️	☹️	☹️

Figur 1 Resultat gitt etter gjennomgang av partiprogram fra de ti mest folkerike kommunene. 0-2 poeng ga surt fjes, 3-5 poeng ga strekmunn, 6-8 smilefjes. Partiprogram som ikke ble funnet innen 1. august 2019 er markert med strek.

I 19 av partiprogrammene ble mat, måltid, ernæring eller kosthold nevnt i forbindelse med barnehage. Spesielt var det MDG som vektla dette i sine partiprogram. FrP, Høyre og Rødt hadde ingen til lite oppmerksomhet på dette.

I partiprogrammene ble blant annet disse tiltakene nevnt: kjøkkenassistenter, gratis mattilbud, økt ernæringskompetanse blant de ansatte, ansettelse av kokker, servering av varme måltider, tilgjengelighet av frukt, tett samarbeid mellom ansatte og helsetjenesten, tilgang til ernæringsveileder, mer variasjon, sukkerfri og økologisk mat, satsing på frukt og grønnsaker, kortreist mat, investere i kjøkken og øke barnas kunnskap om mat.

... men enda mindre opptatt av mat i SFO

En undersøkelse gjort av Forbrukerrådet viste at halvparten av norske foreldre mener at maten barna får på SFO ikke er sunn nok (Forbrukerrådet og Kost- og ernæringsforbundet, 2018).

I flere år har kvaliteten på skolefritidstilbudet vært i fokus, men maten som lages og serveres her, har fått lite oppmerksomhet. Mattilbudet varierer fra kommune til kommune og fra SFO til SFO. Til sjuende og sist er det kunnskapen til og interessen blant de SFO-ansatte som er avgjørende.

Forbrukerrådet mener dagens regelverk for mat og måltider i SFO er for svakt. Retningslinjene er ikke forpliktende nok, og dermed blir forskjellene i tilbudet store.

SFO-måltidene kan også ha stor betydning for barnas velvære, helse og ikke minst framtidige kostholdsvaner. En kvalitetsheving av SFO-måltidene vil derfor gi positive samfunnsøkonomiske konsekvenser på sikt.

I 11 av partiprogrammene ble mat, måltider, ernæring eller kosthold nevnt i forbindelse med SFO. FrP og SV hadde ikke med noe om dette i sine partiprogram.

Partiene kommer med forslag til flere typer tiltak som de mener vil bedre maten ved SFO: bredere tiltak innen mat og ernæring, mattilbudet skal følge Helsedirektoratets retningslinjer, mat skal prioriteres, faglig håndtert mat og informasjonskampanje om sunn mat i kommunen.

Her kan det diskuteres om dette faller inn under tiltak. At mat er viktig ved SFO, nevnes flere ganger, i tillegg til at næringsrik mat skal tilbys, men det er få som kommer med forslag til konkrete tiltak når det gjelder mat ved SFO. Lokallagene har få til ingen planer om hvordan maten ved SFO skal bedres. Samtidig viser Forbrukerrådets undersøkelse fra 2018 stor misnøye med matserveringen ved SFO (Forbrukerrådet og Kost- og ernæringsforbundet, 2018).

Mat til eldre nevnes i halvparten av partiprogrammene

Riktig ernæring er avgjørende for god helse, for å helbrede og forebygge sykdom og for å opprettholde god funksjonsevne. Men god matomsorg handler også om at maten er fristende og velsmakende, og om gode rammer for måltidene tilpasset den enkelte. En verdig matomsorg skal gi våre eldre

opplevelse av matglede og trivsel. Eldre og syke som mottar pleie- og omsorgstjenester, har rett til et mat- og måltidstilbud som fremmer trivsel og livskvalitet. Dette er et ansvar som hviler aller tyngst på kommunene.

Det er derfor positivt at flere enn halvparten av partiprogrammene (45 av 83) inneholdt tekst om dette temaet. Det var stor variasjon i hvor konkrete partiene var.

Partiene kommer med forslag til flere typer tiltak som de mener vil bedre eldre-kostholdet; serviceverter¹, Livsglede for eldre², kokker, lokale kjøkken, hensyn til individuelle preferanser, ernæringscreening, oppfølging og spisevenn. I flere av partiprogrammene erkjennes det at det er viktig med mat og god ernæring på sykehjem og i hjemmetjenesten, men uten at det gies forslag til konkrete tiltak. Flere vil ha tilbake lokalkjøkken, men effekten av dette er omdiskutert, og flere debattinnlegg, kronikker og artikler er skrevet om dette i media den siste tiden.

Fortsatt svak til ikke-eksisterende mat- og måltidspolitik

Matservering til barn (Forbrukerrådet, 2019) og eldre (Forbrukerrådet, 2019) skaper fortsatt bekymring og misnøye hos de pårørende.

Hver dag har landets kommuner ansvaret for at det serveres mat til barn, unge, voksne og gamle, enten det er i barnehage, SFO, hjemkjøring av mat, eller på sykehjemmet for å nevne noen. Hovedansvaret for det som tilbys, ligger hos kommunens folkevalgte.

De aller fleste politiske partier nasjonalt hevder å være opptatt av de offentlige måltidene. Det snakkes mye om matlukt i gangene og velsmakende tradisjonsretter. Engasjementet er særlig synlig under valgkamper, men god politikk handler om det som skjer, også etter valget. En undersøkelse gjennomført i juni 2019 viser at de færreste av oss mener politikerne er tilstrekkelig opptatt av å sørge for bra matservering (Forbrukerrådet, 2019). De synes heller ikke dette har bedret seg i siste valgperiode. Kommunepolitikerne har med andre ord ikke innfridd.

Skal en kommune lykkes med god matomsorg, må den ha et bevisst forhold til hva den faktisk ønsker å tilby. Den må bestemme på hvilket nivå tilbudet skal være, og hvordan man skal få det til i praksis.

¹ Serviceverter tar ansvaret for matservering og skal på denne måten frigi mer tid til helsepersonell for andre arbeidsoppgaver. Les mer her:

<https://www.nrk.no/trondelag/har-gatt-nye-veier-for-a-frigjore-tid-til-helsearbeiderne-pa-sykehjemmet-1.14204532>

² Livsglede for Eldre er en folkehelseorganisasjon som er religiøst og politisk uavhengig. Organisasjonen står bak en sertifiseringsordning som blant annet har dette kriteriet: «Virksomheten skal legge til rette for å skape en hyggelig ramme rundt måltidet.»

<https://livsgledeforeldre.no/>

I Sverige og Danmark er det vanlig at kommunene har en mat- og måltidspolitik. Dette er et politisk styringsdokument som forankres i alle deler av kommunen. Det lages i samarbeid med kjøkken, helsepersonell, innkjøpere, pedagoger, pårørende – og viktigst av alle, brukeren – og selvsagt politikerne. Det er bindeleddet mellom kommunestyresalen og kjøkkenet, og forteller noe om kommunens mål og verdier. Erfaringer fra København viser bedre forankring, flere ressurser og økt satsing på god matomsorg. I tillegg har brukerne av tjenestene blitt mer oppmerksomme på hva de kan forvente av det offentlige tilbudet.

En mat- og måltidspolitik er første trinn på vei mot bedre matomsorg. Det trenger ikke være komplisert, men hvis alle kommunene skal lykkes i å gi innbyggerne god matomsorg, må det være enighet om retningen. Verktøy som veiledere, retningslinjer og prosedyrer for ernæringsarbeid i helse- og omsorgstjenesten finnes, men uten en klar politikk rundt dette i kommunene vil veien fra ord til handling være lang. Forbrukerrådet oppfordrer alle kommuner til å lage en mat- og måltidspolitik i neste kommunestyreperiode. Det koster ikke penger å lage en god plan. Men det kan fort bli ressurskrevende, hvis man ikke gjør det. Det er også i utakt med forbrukernes forventninger.

Referanser

- Forbrukerrådet . (2019, juli 28). Vil stemme på parti som satser på bra mat i kommunale tjenester. Oslo, Norge .
- Forbrukerrådet. (2015). *Appetitt på livet* . Oslo.
- Forbrukerrådet. (2019, juli 25). *Foreldre er bekymret for maten kommunene serverer barna*. Hentet fra https://www.forbrukerradet.no/siste-nytt/foreldre-er-bekymret-for-maten-kommunene-serverer-barna/?fbclid=IwAR2nDODm8g0yomkmvS_pUIIjZ80cXQU57hT49dQt9CWpDGqJD8Ldks9C3c
- Forbrukerrådet. (2019, juli 22). *Pårørende fortviler over maten på sykehjem*. Hentet fra <https://www.forbrukerradet.no/siste-nytt/parorende-fortviler-over-maten-pa-sykehjem>
- Forbrukerrådet. (2019, juli 28). *Vil stemme på parti som satser på bra mat i kommunale tjenester*. Hentet fra <https://www.forbrukerradet.no/siste-nytt/vil-stemme-pa-parti-som-satser-pa-bra-mat-i-kommunale-tjenester>
- Forbrukerrådet og Kost- og ernæringsforbundet. (2018). *Mat på SFO: Næring til liv, lek og læring*. Oslo.
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2019, juni 16.). *Kommunale helse- og omsorgstjenester*. Hentet fra www.regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/no/tema/helse-og-omsorg/helse--og-omsorgstjenester-i-kommunene/id10903/>
- Statistisk sentralbyrå. (2018, desember 4.). *Norges 100 mest folkerike kommuner*. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/norges-100-mest-folkerike-kommuner>
- Statistisk sentralbyrå. (2019, mars 19.). *Barnehager*. Hentet fra <https://www.ssb.no/barnehager>
- Statistisk sentralbyrå. (2019, juni 24.). *Sjukeheimar, heimetenester og andre omsorgstenester*. Hentet fra <https://www.ssb.no/helse/statistikker/pleie>
- Statistisk sentralbyrå. (2019, juli 31). *Statistikkbanken: elever i grunnskolen*. Hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/11975>

Vedlegg I: Brev til partiene

Innspill til partiprogram om mat og måltider - fra Forbrukerrådet

Hei.

Forbrukerrådet ønsker med dette å gi innspill til (sett inn partiet) sitt partiprogram i kommunene om mat og måltider i barnehage, SFO og eldreomsorgen.

Vi setter svært stor pris på om du har mulighet til å distribuere eposten til rette tillitsvalgte i kommunene i ditt fylke. På forhånd tusen takk for hjelpen!

Bakgrunn

Kommunene har ansvaret for maten som serveres i barnehager, SFO, sykehjem og institusjoner, ofte også til hjemmeboende eldre. Målgruppene er ulike og har forskjellige behov, men fellesnevneren er at et godt mattilbud har stor betydning for helse og helbred. Et godt mat- og måltidstilbud setter hovedpersonen i sentrum.

Det er svært store ulikheter i det mat- og måltidstilbudet som gis både unge og eldre rundt om i landet. Det har Forbrukerrådets undersøkelser vist. Blant annet gjelder dette selve maten som blir servert, antall måltider, timer nattefaste, kompetansen til ansatte, og hvor mye penger som brukes på mat. Mer om Forbrukerrådets undersøkelser her: <https://www.forbrukerradet.no/mat>

Et sunt kosthold er en investering i morgendagens folkehelse. Dersom barna får ernæringsriktig mat og lærer seg sunne kostvaner i barnehagen og SFO/AKS, kan flere unngå barnefedme, samt livsstilssykdommer i voksen alder. Dessuten kan det være sosialt utjevnende.

Vi vet at mange eldre er underernærte eller står i fare for å bli det, og vi vet at mat- og måltidstilbudet varierer svært mye rundt om i landet. Et bedre tilbud trenger ikke å koste mer, snarer tvert imot, for ofte kan mat erstatte medisiner.

Hvorfor mat- og måltidspolitik?

Folkehelseloven pålegger kommunen et ansvar for å arbeide langsiktig og systematisk. En mat- og måltidspolitik er et verktøy som sikrer at kommunens politiske mål settes ut i livet, slik at kvalitetsstandarder og leverandøravtaler ivaretas. Det er bindeleddet mellom teori og praksis. I Sverige har to av tre kommuner vedtatt en mat- og måltidspolitik. I Danmark er det også utbredt å ha en politikk for mat og måltider levert av det offentlige. Erfaringene er svært gode. Ved å ha omforente mål for innsatsen på mat, måltider og ernæring for både unge og eldre dras tilbudet i større grad i samme retning, og brukere og

foresatte eller pårørende får økt mulighet til å vite hva de kan forvente av tjenesten.

Barnehage:

91 % av alle barn mellom 1-5 går i barnehage i Norge. Vi vet at det er enorme forskjeller i maten som serveres i norske barnehager.

Følgende kan styrke mat- og måltidstilbudet i barnehagen:

1. Innføre en mat- og måltidspolitikk som sikrer barna sunn mat og gode måltidsrammer, i både kommunale og private barnehager
2. Mattilbudet i barnehagen skal være velsmakende, trygt og sunt, og følge Helsedirektoratets retningslinjer for mat og måltider i barnehagen.
3. Kompetanseheving blant barnehageansatte som sikrer at personalet har nødvendig teoretisk og praktisk kunnskap om barns mat- og ernæringsbehov.
4. Jevnlige bruker/foreldreundersøkelser, og åpenhet om resultatene av disse.
5. Gjennomgå, og eventuelt endre, kostpengenes innretning for å sikre at lavinntektsfamilier blir ivaretatt.

SFO:

Ikke alle SFOer i Norge serverer mat, og det er ikke et nasjonalt krav at dette skal gjøres.

Der det serveres mat er det svært store ulikheter mellom SFOer, også innad i en del kommuner.

Følgende kan styrke mat- og måltidstilbudet i SFO:

1. Innføre en helhetlig mat- og måltidspolitikk som sikrer barn og unge sunn mat og gode måltidsrammer.
2. Mattilbudet på SFO skal være velsmakende, trygt og sunt, og følge Helsedirektoratets retningslinjer for mat og måltider i skolen.
3. Mat- og måltidstilbudet må forankres i de kommunale vedtektene for skolefritidsordningen.

4. Kompetanseheving blant SFO-ansatte som sikrer at personalet har nødvendig teoretisk og praktisk kunnskap om barns mat- og ernæringsbehov.
5. Jevnlige bruker/foreldreundersøkelser, og åpenhet om resultatene av disse.
6. Gjennomgå, og eventuelt endre, kostpengenes innretning for å sikre at lavinntektsfamilier blir ivaretatt.

Eldre:

Måltidene er gjerne dagens viktigste holdepunkt for beboere på sykehjem, men ikke alltid et høydepunkt. Ofte handler et bedre mat- og måltidstilbud om organisering og ledelse.

Følgende kan styrke mat- og måltidstilbudet til eldre:

1. Innføre en mat- og måltidspolitik som gir våre eldre appetitt på livet. (Eventuelt: som sikrer alle som får servert mat i kommunal regi får velsmakende, trygg og sunn mat i gode måltidsrammer.)
2. Alle mottakere av pleie- og omsorgstjenester skal sikres et trygt, velsmakende og ernæringsmessig godt mattilbud.
3. Kompetanseheving blant ansatte for å sikre god kunnskap om mat og måltider til eldre.
4. Legge til rette for individuelle ønsker og behov, innflytelse på matvalg og involvering av pårørende.
5. Regelmessige bruker- og pårørendeundersøkelser
6. Sørge for at nattfasten på maks 11 timer overholdes

Folkehelseloven: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29>

Det er bare å ta kontakt dersom det skulle være spørsmål!

